

Giữa căng thẳng Trung Đông: Kiểm chế là sự lựa chọn của trí tuệ

ISSN: 2734-9195 11:15 15/03/2026

Từ góc nhìn Phật học, hòa bình không chỉ là sự vắng mặt của chiến tranh, mà còn là sự chuyển hóa của tâm thức con người, từ đối đầu sang hiểu biết, từ bạo lực sang tỉnh thức.

*Trong bối cảnh căng thẳng tại **Trung Đông** tiếp tục leo thang, phản ứng thận trọng của các cường quốc và liên minh quân sự đang đặt ra nhiều suy ngẫm về giới hạn của sức mạnh và giá trị của sự kiểm chế.*

Từ một sự kiện thời sự quốc tế, bài viết quán chiếu góc nhìn Phật học, nơi trí tuệ, sự tỉnh thức và tinh thần từ bi có thể mở ra những cách nhìn sâu sắc hơn về hòa bình và xung đột.

Trong bối cảnh căng thẳng giữa Mỹ, Israel và Iran leo thang, phản ứng của North Atlantic Treaty Organization (NATO) đang thu hút sự chú ý của giới quan sát quốc tế. Thay vì can dự trực tiếp vào xung đột, liên minh quân sự này lựa chọn tăng cường phòng thủ và răn đe, đồng thời tránh những bước đi có thể khiến chiến sự lan rộng.

NATO hiện nay có cách tiếp cận tương đối thận trọng trước xung đột Mỹ-Israel với Iran. (Nguồn: Euronews)

Nhìn từ góc độ chính trị - quân sự, đó là chiến lược thận trọng. Nhưng nếu quán chiếu từ lăng kính Phật học, cách tiếp cận này gợi ra suy ngẫm đáng chú ý: *đôi khi sự kiềm chế chính là biểu hiện của trí tuệ trong việc ngăn chặn vòng xoáy bạo lực.*

Sức mạnh và lựa chọn không sử dụng sức mạnh

Trong nhiều thập niên, NATO được xem là liên minh quân sự mạnh mẽ nhất thế giới. Sức mạnh của khối này không chỉ nằm ở tiềm lực quân sự mà còn ở nguyên tắc phòng thủ tập thể: một quốc gia thành viên bị tấn công sẽ được toàn bộ liên minh hỗ trợ.

Tuy nhiên, trước những diễn biến căng thẳng tại Trung Đông hiện nay, NATO lại chọn cách tiếp cận dè dặt: tăng cường hệ thống phòng thủ tên lửa, nâng cao khả năng giám sát không phận và bảo vệ lãnh thổ các nước thành viên, nhưng không trực tiếp tham gia vào các chiến dịch tấn công.

Điều này phản ánh một thực tế quen thuộc trong lịch sử nhân loại: sở hữu sức mạnh không đồng nghĩa với việc phải sử dụng sức mạnh ấy ngay lập tức.

Trong giáo lý Phật giáo, sự kiềm chế được xem là một phẩm chất quan trọng của người có trí tuệ. Trong Kinh Pháp Cú, có lời dạy:

“Hận thù diệt hận thù,

Đời này không thể có

Từ bi diệt hận thù

Là định luật ngàn thu”.

Lời dạy này không chỉ dành cho đời sống cá nhân, mà còn gợi ra một nguyên lý sâu sắc trong cách con người ứng xử với xung đột.

Vòng xoáy của bạo lực

Lịch sử thế giới cho thấy nhiều cuộc chiến tranh lớn bắt đầu từ những phản ứng leo thang từng bước. Một hành động quân sự kéo theo phản ứng trả đũa, rồi tiếp tục dẫn đến những bước đi mạnh mẽ hơn từ phía đối phương.

Trong Phật học, đây có thể được nhìn như một chuỗi **nhân - quả** của hành động. Khi tâm lý đối đầu được nuôi dưỡng, những hành động bạo lực dễ tạo ra những hệ quả tiếp nối, khiến xung đột ngày càng khó kiểm soát.

Điều đáng chú ý là trong nhiều trường hợp, các bên tham gia xung đột đều tin rằng mình đang hành động vì an ninh hoặc chính nghĩa. Nhưng khi mỗi bên đều sử dụng sức mạnh để bảo vệ lợi ích của mình, kết quả cuối cùng thường là bất ổn kéo dài và tổn thất cho nhiều phía.

Chính vì vậy, trong tư tưởng Phật giáo, việc nhận diện và dừng lại trước khi xung đột vượt khỏi tầm kiểm soát được xem là biểu hiện của trí tuệ và chính niệm.

Sự thận trọng trong một thế giới nhiều bất định

Phản ứng của NATO trước khủng hoảng Trung Đông cũng phản ánh một xu hướng rộng hơn trong quan hệ quốc tế: ngày càng nhiều quốc gia thận trọng với các chiến dịch quân sự quy mô lớn.

Những bài học từ các cuộc chiến kéo dài trong quá khứ đã cho thấy rằng chiến tranh không chỉ gây tổn thất về con người và kinh tế, mà còn để lại những hệ lụy xã hội và chính trị sâu rộng.

Hình minh họa được tạo bởi AI

Từ góc nhìn Phật học, điều này gợi nhớ đến nguyên lý căn bản về nghiệp và hệ quả của hành động: mỗi quyết định đều có thể tạo ra những ảnh hưởng lâu dài

vượt khỏi dự tính ban đầu.

Do đó, trong nhiều trường hợp, sự kiềm chế có thể trở thành một lựa chọn khôn ngoan, không phải vì thiếu sức mạnh, mà vì nhận thức rõ cái giá của việc sử dụng sức mạnh.

Khi hòa bình bắt đầu từ “một bước: buông”

Thế giới chính trị dĩ nhiên không thể vận hành hoàn toàn theo lý tưởng của đạo đức hay tôn giáo. Các quyết định quốc tế luôn chịu ảnh hưởng của lợi ích chiến lược, an ninh và nhiều yếu tố phức tạp khác.

Tuy nhiên, những diễn biến của thế giới đôi khi vẫn phản chiếu những quy luật quen thuộc trong đời sống con người.

Trong mỗi gia đình, mỗi cộng đồng hay mỗi quốc gia, nhiều xung đột thường bắt đầu từ những phản ứng nóng vội. Nếu mỗi bên biết dừng lại một bước để suy xét hậu quả, nhiều mâu thuẫn có thể được hóa giải trước khi trở thành đối đầu.

Từ góc nhìn đó, câu chuyện của thế giới hôm nay cũng gợi nhắc một chân lý giản dị mà sâu sắc trong Phật học: hòa bình không chỉ đến từ sức mạnh, mà còn đến từ khả năng kiềm chế sức mạnh ấy khi cần thiết.

Thay lời kết

Trong **giáo lý** nhà Phật, chiến thắng lớn nhất không phải là chiến thắng người khác, mà là chiến thắng chính mình, chiến thắng tham vọng, sân hận và nỗi sợ hãi trong tâm.

Thế giới hiện đại sở hữu những sức mạnh quân sự chưa từng có trong lịch sử. Nhưng nghịch lý cũng nằm ở đó: càng nhiều sức mạnh, nhân loại càng phải học cách kiềm chế sức mạnh ấy bằng trí tuệ và trách nhiệm.

Trong dòng chảy phức tạp của chính trị quốc tế, không phải lúc nào các quốc gia cũng có thể hành xử theo lý tưởng đạo đức. Tuy vậy, mỗi quyết định kiềm chế, mỗi bước lùi đúng lúc để tránh một vòng xoáy bạo lực mới, có thể là hành động đóng góp thầm lặng cho hòa bình.

Từ góc nhìn Phật học, hòa bình không chỉ là sự vắng mặt của chiến tranh, mà còn là sự chuyển hóa của tâm thức con người, từ đối đầu sang hiểu biết, từ bạo lực sang tỉnh thức.

Có lẽ câu hỏi đáng suy ngẫm không chỉ dành cho các nhà lãnh đạo hay những liên minh quân sự, mà còn dành cho mỗi chúng ta:

Trong những xung đột của đời sống thường ngày, liệu chúng ta có đủ tỉnh thức để dừng lại một bước, trước khi lời nói hay hành động của mình trở thành khởi đầu của một vòng xoáy mới của bất hòa?

Tác giả: **Thường Nguyên**

Nội dung tham khảo: Bài viết *“NATO thận trọng trước bài toán Trung Đông”*.
Nguồn link: <https://baoquocte.vn/nato-than-trong-truoc-bai-toan-trung-dong-368677.html>